

Rekommandation 23/2017 vedr. digitalisering i Norden

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att arbeta för att Norden blir världsledande inom 5G med god täckning i Norden (a)

att utveckla gemensamma mål för utbyggnaden av infrastrukturen för digital kommunikation (b)

att säkra att Norden samarbetar för att den ökade digitaliseringen av samhället görs på ett samhällssäkert sätt (c)

att säkra att Norden gemensamt säkerställer de nordiska medborgarnas individuella rätt till integritet i den ökade digitaliseringen av samhället, samtidigt som användarvänligheten sätts i fokus (d)

att utveckla ett samarbete mellan offentliga och privata nätföretag samt teleoperatörer, både nationellt och över landsgränser, för att på ett effektivt sätt ge tillgång till internet till alla oavsett var man bor (e)

att samverka för att finna ekonomiska medel för en snabb utbyggnad av datakommunikation i nordens glesbygder (f)

att arbeta för att välfärdstekniken som bygger på 5G utvecklas med samma standard inom Norden (g)

att Nordens välfärdscenter får i uppdrag att följa utvecklingen kring arbetets fortskridning kring att utveckla en nordisk standard inom välfärdstekniken som bygger på 5G (h)

att ge ett uppdrag till NordForsk att initiera ett permanent samarbete kring digitalisering inom högre och utbildning. Uppdraget bör även inkludera att skapa en arena för möte och interaktion mellan högre utbildning och den framväxande EdTech industrin i våra Nordiska länder (i)

att utvärdera resultatet av det arbete kring digitalisering inom högre utbildning och forskning som 2016 genomfördes under det finska ordförandeskapet (j)

Nordisk Ministerråds svar på rekommendationen

Norden som førende region inden for 5G

De nordiske og baltiske lande er blandt verdens ledende inden for udvikling og anvendelse af digital teknologi. Landene udmærker sig blandt andet ved at have avancerede systemer for mobil kommunikation og digitale tjenester samt progressive leverandører, der er konkurrencedygtige på det internationale telemarked. Regionen

er derfor i en gunstig position for at være blandt de førende i verden indenfor regional udrulning af 5G til borgere og virksomheder. Målet er at Norden og Baltikum skal være blandt de første regioner i verden, der kan tilbyde 5G til borgere og virksomheder.

Fælles mål for udbygning af 5G

Den forestående udbygning af 5G-radiosystemer er først og fremmest en opgave for markedets aktører, men den offentlige sektor kan have en vigtig opgave med at sikre udbygning i de områder, hvor behovene ikke umiddelbart tilgodeses af markedet. Hvis de nordiske og baltiske lande skal gå forrest i implementeringen og anvendelsen af 5G, der er tilgængeligt i både land- og byområder, kan der være behov for et tæt samarbejde mellem den offentlige sektor og de private teleoperatører. Et nyt indslag i 5G er etablering af et stort antal små basestationer med kort rækkevidde ("small cell deployment"). Disse små basestationer kan levere trådløs kommunikation med meget høje datahastigheder inden for afgrænsede områder. For de nordiske lande kan det være vigtigt, at understøtte etableringen af små basestationer og sikre at udbygningen af 5G ikke forhindres af umotiverede regler.

I den fælles erklæring om 5G, som EU landene underskrev på et digitalt topmøde i Tallinn i juli 2017, udtrykkes fælles mål og rammer for implementering af 5G: *[...] the EU countries should strengthen basic principles of sound spectrum management, the main pillar of effective radio spectrum management. Nondiscriminatory access to radio spectrum within a stable and predictable European framework should be made available based on administrative procedures that are predictable, open, transparent and non-discriminatory. Furthermore, the EU member states should facilitate the deployment of optical fiber, an essential tool to realize the full potential of 5G networks, ensure efficient access to infrastructure and support small cell implementation.*

I etableringen af en avanceret 5G infrastruktur kan de nordiske og baltiske lande have stor glæde af at samarbejde, så forbrugere og leverandører frit kan operere på tværs af grænser. På ministerkonferencen *Digital North* i april 2017 udtrykte de nordiske og baltiske ministre i en fælles erklæring et mål for at fremme fælles standarder og rammer for udrulning af 5G i regionen: *"Promote 5G and interoperability of various technologies, including a combination of different fixed terrestrial and satellite networks, in order to provide ubiquitous seamless coverage in cities as well as in remote land and sea areas."*

Med afsæt i både EU's erklæring og erklæringen fra Digital North besluttede MR-DIGITAL den 8. december 2017 at igangsætte et nordisk-baltisk projekt om 5G. Ambitionen er, gennem kortlægninger af status på opgraderingen af mobilnet med 5G-teknik i de nordiske og baltiske land og af status på planerne for etablering af "small cell deployment" i de nordiske og baltiske lande, at skabe øget viden om hvilke forretningsmodeller som kan anvendes for at finansiere udbygningen af 5G mobilnet i regionen. Projektet ledes af Näringsdepartementet i Sverige og udgør en prioriteret indsats i det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2018. Et detaljeret projektforslag er under udarbejdelse og vil blive lagt frem til godkendelse i Højniveaugruppen (HNG DIGITAL) i første kvartal af 2018.

Samfundets informationsikkerhed

Udbredelsen af 5G får antallet af enheder med netadgang (Internet of Things) til at øge markant i de kommende år. 5G åbner således nye muligheder for intelligent og databaseret innovation, men det øgede antal af forbundne enheder vil føre til sårbarheder, hvis sikkerhed ikke sikres ved hvert trin. Udrulningen af 5G stiller derfor nye krav til informations- og datasikkerhed.

Cyber- og informationsikkerhed er et højt prioriteret område for de nordiske regeringer. De nordiske lande har allerede etableret effektive strukturer for håndtering af informationsikkerhed i form af nationale informationsikkerhedstjenester (CERT's), nationale strategier for cyber- og informationsikkerhed, krav om anvendelse af ISO-sikkerhedsstandarder samt iværksættelse af nationale indsatser for at øge informationsikkerheden i samfundet, herunder øge borgernes og virksomhedernes kompetencer til at tage et medansvar. Med udgangspunkt i Stoltenberg-rapportens anbefalinger til et stærkere nordisk forsvarssamarbejde har de nordiske lande siden 2011 etableret et tættere cybersamarbejde, herunder omkring informationsudveksling. Samarbejdet mellem de fem nordiske lande har blandt andet bidraget til effektive modeller for øget cyber- og informationsikkerhed for medborgere, virksomheder og offentlige tjenester.

Borgernes integritet og databeskyttelse samt brugervenlighed

Ud over den samfundsmæssige sikkerhed, er borgenes integritet på nettet afgørende. Den hurtigt voksende digitalisering i samfundet stiller samtidig øgede krav til borgernes individuelle integritet og datasikkerhed.

Med vedtagelsen af EU's databeskyttelsesforordning¹ (herefter forordningen) er der tilvejebragt et fælles sæt regler, der skal sikre en ensartet og konsekvent anvendelse af databeskyttelsesreglerne på tværs af EU. Den nye forordning, der afløser EU's databeskyttelsesdirektiv fra 1995, vil finde anvendelse fra den 25. maj 2018.

Forordningen indeholder bl.a. en række generelle principper for behandling af personoplysninger, specifikke regler for, hvornår oplysninger må behandles, og regler om den registreredes rettigheder, herunder regler om ret til indsigt, ret til berigtigelse af oplysninger og ret til sletning af oplysninger. Hertil kommer, at forordningen stiller en række krav til offentlige myndigheder og private virksomheder, der indsamler og anvender personoplysninger. Parallelt hermed, arbejdes der med en ny e-databeskyttelsesforordning, som skal erstatte det gældende e-databeskyttelsesdirektiv. Formålet er overordnet at øge tilliden til elektroniske kommunikationstjenester samt sikre et højt niveau af fortrolighed og privatlivsbeskyttelse i tjenester og udstyr til elektronisk kommunikation.

På nordisk niveau er der et netværk mellem de nordiske databeskyttelsesmyndigheder. Netværket mødes årligt med henblik på at udveksle erfaringer på det databe-

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse)

skyttelsesretlige område. Der har i de senere år endvidere været særlig fokus på implementeringen af databeskyttelsesforordningen.

Udover sikkerhed stiller digitaliseringen og anvendelsen af ny teknologi øget krav til tilgængelighed og brugervenlighed for borgere. De nordiske lande har hver især fastsat principper og retningslinjer for design af offentlige digitale løsninger for at sikre, at løsningerne er brugervenlige for borgere og virksomheder.

EU vedtog i 2016 et direktiv om tilgængelighed for websider og mobil-applikationer med fælles krav til øget tilgængelighed. I 2018 vil HNG-DIGITAL drøfte muligheder for en fælles tilgang til implementering af direktivet baseret på fælles udfordringer.

Velfærdsteknologi og 5G standarder

For at udnytte de teknologiske potentialer som følger af udbredelsen af 5G og undgå fragmentering i handlen med velfærdsteknik, ser Nordisk Ministerråd en vigtig opgave i at understøtte arbejdet med fælles standarder for velfærdsteknologi i Norden baseret på både 4G og 5G-teknologi. 5G kommer til at blive en vigtig driver for innovation i samfundet, og det er vigtigt at have gode strategier for udviklingen på dette felt. Men det er samtidig vigtigt at være opmærksom på mulighederne i 4G/4G+. I de kommende år vil det fortsat være 4G-teknologi og -tjenester som danner grundlag for innovation og leverancer af kommercielle løsninger, ikke mindst indenfor Internet of Things (IoT), som også vil være vigtig for velfærdssektoren.

Udnyttelse af digitale og teknologiske muligheder i leveringen af velfærdstjenester til borgere udgør et prioriteret samarbejdsområde i Nordisk Ministerråd for Social og Sundhedspolitik (MR-S). Samarbejdet er organiseret i Nordens Velfærdscenter (NVC) i Stockholm, der igennem 10 år har drevet et nordisk samarbejdsprojekt om velfærdsteknologi i samarbejde med en række nordiske kommuner. NVC etablerede i 2014 en Nordisk Tænketaank for Velfærdsteknologi. Tænketaanken monitorerer udviklingen af velfærdsteknologi i Norden, behandler fælles nordiske udfordringer og udgiver publikationer med anbefalinger til, hvordan de bedst muligt overkommes på nordisk niveau.

NVC er i regi af Nordisk Tænketaank for Velfærdsteknologi i løbende dialog med samarbejdspartnere i de nordiske lande om udvikling og anvendelse af velfærdsteknologi på tværs i Norden. I 2018 vil NVC undersøge om der er interesse i et nordisk samarbejde om standarder for velfærdsteknologi baseret på 4G og 5G og hvordan et nordisk samarbejde kan organiseres inden for rammerne af NVC's eksisterende virksomhed.

Hvis der er opbakning til et nordisk samarbejde om standarder for velfærdsteknologi baseret på 4G og 5G, bør det endvidere overvejes om nordiske standarder også kan være relevant for aktører i lande udenfor Norden og om der kan være interesse i at samarbejde omkring udvikling af en international eller europæisk standard for at undgå fragmenteret handles med velfærdsteknik baseret på 4G og 5G.

Digitalisering inden for videregående uddannelse

NordForsk understøtter hovedsageligt det nordiske forskningssamarbejde. Forslaget om at initiere et permanent samarbejde omkring digitalisering af videreuddannelse og skabe en fælles arena for EdTech industrien ligger derfor uden for NordForks mandat og virksomhedsområde. NordForsk gennemfører imidlertid aktiviteter, som er relevant for digital forskningsinfrastruktur (eScience) og samarbejdet mellem forskning og innovation. Især kan fremhæves *Nordic eScience Globalisation Initiative (NeGI)* og *Nordic e-Infrastructure Collaboration (NeIC)*, der blandt andet støtter strategisk netværkssamarbejde mellem nordiske digitale innovationsmiljøer og forskningsmiljøer.

Hvad angår digitalisering på det videregående uddannelsesområde gennemførte MR-U i 2017 en strategisk analyse af det nordiske uddannelses- og forskningssamarbejde. Analysen, som blev udarbejdet af en højniveaugruppe udpeget af MR-U, adresserer blandt andet digitalisering af videregående uddannelser og anbefaler at styrke det nordiske samarbejde omkring udbud af uddannelser på digitale platforme. EK-U vil i 2018 i samarbejde med sekretariatet se på konkrete forslag til, hvordan et øget fremtidigt nordisk samarbejde omkring digitale uddannelsesplatforme kan organiseres. I dette arbejde vil også indgå resultater af det tidligere samarbejde og analyser af digitalisering i uddannelsessektoren. Det gælder blandt andet undersøgelsen om Massive Open Online Courses (MOOCs), som blev gennemført af Technopolis Group på vegne af Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning) i 2016.